

GEEN ENKELE OBJECTIEVE REDEN OM TE SCHRAPPEN

Wie wil de Vlaams Bouwmeester wél weg?

02 AUGUSTUS 2014 | Koen Van Synghel

Verbinden-Vertrouwen-Vooruitgang is de samenvatting die aangeeft wat de Vlaamse regering wil doen. Daarom verbaast het Koen Van Synghel dat ze de Vlaams Bouwmeester wil afschaffen, die uitgerekend dát doet, dankzij expertise, creativiteit en samenwerking.

De brug in Vroenhoven, door Ney + partners Stijn Bollaert

Wie? Doceert architectuurkritiek aan de KU Leuven, columnist van deze krant

Wat? De vijf experts die de Vlaamse regering aan het werk wil zetten zullen niet meer zijn dan de zoveelste praatbarak en ambtenaren van Ruimtelijke Ordening zullen goed op de regels letten, niet op architectuurkwaliteit.

Sinds de nieuwe Vlaamse regering bekendmaakte dat ze de Vlaams Bouwmeester wil afschaffen en vervangen door een team van experts uit het ‘middenveld’, is er nog geen ernstige mens opgestaan om deze beleidskeuze te verdedigen. Niet verwonderlijk want er is ook geen objectieve reden om dit Vlaams beleidsinstrument (de Vlaams Bouwmeester is een instrument, een team, geen eenmanszaak) van tafel te vegen.

Om te beginnen hebben de voorbije jaren behalve de beoogde opdrachtgevers – met name alle instellingen die afhangen van de Vlaamse overheid – ook steden en gemeenten én grote private opdrachtgevers de hulp van de Vlaams Bouwmeester ingeroepen voor de selectie van een innovatief architectuurontwerp en een adequaat ontwerpteam van architecten en ingenieurs.

Bovendien hebben de drie Vlaams Bouwmeesters de voorbije vijftien jaar in vertrouwen mensen en ruimte op een innovatieve manier met elkaar verbonden. Laat nu net ‘Verbinden-Vertrouwen-Voortuitgang’ de steunpilaar zijn van deze Vlaamse regering.

Complexiteit vergt visie en knowhow

In zijn regeringsverklaring hamerde de minister-president op de nodige administratieve vereenvoudiging, om ondernemers en doeners ademruimte te geven om te innoveren, om lokale besturen minder te betuttelen en hen ruimte te laten om zelf te bepalen wat goed voor hen is. Bourgeois I vergeet erbij te zeggen dat gemeenten individueel niet over de nodige knowhow beschikken, zoals de Vlaams Bouwmeester, om een complex proces te voeren van projectomschrijving tot het trancheren van contradictorische vragen die architectuuropdrachten nu eenmaal oproepen. Een OCMW dat een zorgwooncentrum wil bouwen, is vaak even groen als een jong koppel dat aan een huisje-tuintje begint. Een zorgwooncentrum vandaag stelt complexe vragen: integreren we zorg in de stad of bouwen we een proper getto? Gaan we voor individueel of collectief bouwen, waarbij het laatste opportuniteit biedt om collectieve duurzame energietechnieken te introduceren? Als een historisch pand wordt gerenoveerd, wie verzoent de verwachte toegankelijkheid met de eisen van monumentenzorg?

Architecten verzetten vandaag hemel en aarde om voor de verschillende maatschappelijke vragen, die vaak water en vuur lijken, een oplossing te vinden. Dankzij de werkwijze van de Vlaams Bouwmeester kwam doorgaans kwaliteit bovendrijven: open procedure van kandidaatstelling, portfolioselectie, preselectie van tien teams door de Bouwmeester, dit

reduceren tot vijf teams die een ontwerp maken op basis van een grondig voorbereide projectdefinitie van het opdrachtgevend bestuur. Het resultaat was architectuurkwaliteit die voorheen in België en Vlaanderen nauwelijks kansen kreeg.

Bourgeois I wil, bijvoorbeeld, van het Kasteel van Gaasbeek een speerpunt maken in het cultuurbeleid. Ook daar heb je botsende maatschappelijke uitdagingen: monumentenzorgers die in een kramp van behoudsgezindheid schieten als het kasteel zich wil ontwikkelen tot een performant museum en cultuurcentrum. Architectuur heeft steeds weer te maken met behoud en innovatie, beide zijn eigen aan cultuur. Dat vergt visie en verantwoordelijkheid. Daarom is een onafhankelijke Bouwmeester nodig, iemand die trouwens een visienota voorlegt aan de regering en daarop wordt afgerekend.

Regels zullen niet volstaan

In zijn regeringsverklaring verklaarde minister-president Bourgeois dat er niet meer zozeer met plannen wordt gewerkt maar – o wee de Nederlandse taal – met ‘audits, benchmarking en ex post controles’. Wat deze newspeak zal bijdragen op vlak van architectuur is twijfelachtig. Zeker als Bart Huybrechts, adviseur bij het kabinet van Bourgeois, weinig blijkt geeft van kennis omtrent de rol van de Vlaams Bouwmeester en die van de administratie. Als hij zegt dat de adviezen van de Vlaams Bouwmeester dubbelop lijken met die van de diensten van Ruimtelijke Ordening (*DS 25 juli*), dan heeft hij niet begrepen dat de Bouwmeester zoekt naar verbeelding en creativiteit, terwijl de ambtenaren van Ruimtelijke Ordening regels aftoetsen.

Architectuur verlegt juist regels. Stelt ze in vraag. Innoveert. Zoekt meerwaarde binnen en voorbij het keurslijf van regels. In een maatschappelijke context waar alles complexer wordt heb je niet genoeg aan regels en zogenaamd ‘gezond verstand’, maar moet alle intellectuele intelligentie worden ingezet om duurzame oplossingen te vinden.

Een college van vijf experts, waar de nieuwe regering voor pleit, zal niet alleen een zoveelste praatbarak opleveren. Door hun tijdelijke aanstelling zullen ze op geen enkele manier in concrete projecten een visie kunnen uitwerken, en zal – zoals Bourgeois in het Vlaams Parlement liet horen – de ‘primauteit’ van de politiek gelden. Een lelijk woord voor willekeur.

Wil Bourgeois I serieus genomen worden, dan laat ze een evaluatie maken van de werking van de Vlaams Bouwmeester. Stelt desnoods een team aan om de taakomschrijving te verbeteren. Als de Vlaams Bouwmeester op één vlak kan verbeteren, dan in het openbaar maken van zijn werking. Laat de mensen eerst zien hoe hard en consciëntieus er wordt gewerkt, en hoe de overheid met betere architectuur een betere samenleving maakt.

Koen Van Synghe

Volgens Bourgeois moet de 'primauteit' van de politiek gelden: een lelijk woord voor willekeur